

[Carsten Raft.]

for smaa Hold, der bestaar af baade 14-aarige og 18-aarige; det er et vel stort Spring i den Alder. Men jeg er især bange for en Udvikling, der kan føre denne Skole ind i den virkelige dødelige Risiko, at det bliver en almindelig Fortsættelse af Folkeskoleundervisningen. Man maa i hvert Fald være klar over, naar man arbejder videre med dette, at en Opgivelse af den særlige Undervisningsform vil kunne føre til den Risiko, at de unge bare skal fortsætte, hvor de engang slap med Regning og Skrivning, og hvis det bliver Tilfældet, er det dødbringende for denne Skoleform, og vi vil aldrig kunne naa frem til det, vi skulde opnaa. Derfor vil jeg ikke sige, at det ikke kan lykkes, men jeg peger paa den Risiko, der er for, at det kan gaa saadan.

Vi havde gerne set Loven sat til egentlig Revision efter de 5 Aars Forløb, saaledes som det ogsaa havde været Meningen. Det kan roligt siges, at de meget store Forventninger, som det ærede Medlem Hr. Bomholt i sin Tid paa meget storstilet Maade knyttede til disse Skoleloves Iværksættelse, ikke er blevet indfriet. Det ærede Medlem Hr. Horn mente, at man havde faaet fat paa en 30 pCt. af det Materiale, man ønskede; jeg holder mig til det Tal, det er jo regnet ud paa lidt forskellig Maade, og det er oven i Købet — jeg kan da sige det for Københavns Vedkommende efter de Meddelelser, der har været i Pressen — fremskaffet ved Midler, som ligger noget under det Niveau. Loven helst skulde holde. Det kan roligt siges, at det er og bliver et meget sølle Resultat af dette stort anlagte Forsøg. Jeg anerkender de Undskyldninger, der fremføres, men jeg tror kun, det er Undskyldninger. Det er selvfølgelig rigtigt, at det har været vanskeligt under Krigen og Besættelsen at arbejde med disse Skoleformer, men andre Skoleformer, Højskolen f. Eks., har trivedes under Krigen. Det er rigtigt, at det, at de unge i de paagældende Befolkningsklasser tjener mere, har nemt ved at komme til Penge, maaske betyder noget, men denne Lov har aldrig været tænkt til Brug for de arbejdsløse, den har været tænkt til Brug for Ungdom i Arbejde, som en Aftenundervisning.

I det store og hele tror jeg, man hellere maa se Tingene lige i Øjnene: dette Forsøg, der nu har været i 5 Aar, er mislykkedes. Det er muligt, at de tre Aar, man nu giver Ordningen, kan rette den op, men personlig tror jeg ikke paa det.

Den principielle Diskussion i Forbindelse med Spørgsmaalet om Tvang eller

Frihed faar altfor hurtigt en agitatorisk Karakter; særlig paa et Tidspunkt, da disse Ting betyder saa meget for os, som de gør nu, er det lidt for billigt at udlægge en bestemt Retning som den, der vil have denne Skoleform gennemført ved Tvang, og en anden Retning som den, der vil have den gennemført ved Frihed. Man kan maaske sige det paa den Maade, at der er en Retning, der gerne vil have gennemført denne Skoleform, men ser, at det kan ikke ske uden at gøre den obligatorisk, hvorimod en anden Retning klynger sig til Frihedsformen og saa samtidig lader Skolen gaa ned ad Bakke, saadan som den faktisk har gjort det i disse fem Aar.

Det maa siges efter disse fem Aar, at dette Forsøg ikke er lykkedes. Jeg maa maaske med Formandens Tilladelse citere en kort Udtalelse, jeg fremførte for fem Aar siden, hvori jeg sagde, at hvis man forlod den obligatoriske Form og gik over til Friheden, vilde det sikre Resultat blive,

at „en fuldstændig Løsning af Opgaven eller en fuldstændig Dækning af det Omraade, Loven skulde interessere sig for, maa anses for at være udelukket. En Del af de unge — vi ved ikke hvor mange eller hvor faa — kommer aldrig med“.

Nu ved vi, hvor mange eller hvor faa der kom med. Nu har vi Resultatet, og jeg kan ikke forstaa, at netop disse Erfaringer skulde føre til — og jeg har heller ikke forstaaet det ærede Medlem Hr. Horn paa den Maade —, at man siger: nu er det bevist, at Frihed er den rigtige Maade at gøre det paa. Nej, det kan ikke gennemføres ved Frihed, og man vil om tre Aar komme til det samme Resultat, at det kan ikke gennemføres ved Frihed. Hvis man vil løse denne Opgave — og det er ikke mindst dem, der ikke kommer, man ønsker at faa fat i; de andre finder jo nok en Skoleform, der passer for dem —, løse den til Bunds, saa kommer man ikke uden om den obligatoriske Form.

Hele denne Sag har i øvrigt haft en mærkelig Udvikling. Den blev i sin Tid behandlet af en stor Kommission, hvori man enedes om en Indstilling, der gik ud paa obligatorisk Undervisning, og der var ligeledes Flertal i Rigsdagen for obligatorisk Undervisning — Resultatet blev en fri Undervisning. Ministeren og det Parti, han tilhører, tror paa den obligatoriske Undervisning — Resultatet her er nu igen en Lov paa frivilligt Grundlag.

Men ogsaa paa en anden Maade tror jeg, Udviklingen har været uheldig. Jeg sagde i Begyndelsen, at vi her i Rigsdagen